

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO
NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY

2. Czas powstania

1562 r.; XIX w.

3. Miejscowość

WZIĄCHOWO
WIELKIE

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

OBSZAR WSI

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat milicki

Gmina Milicz

6. Współrzędne geograficzne

51°34'55"N 17°27'23"E

7. Użytkowanie obecne

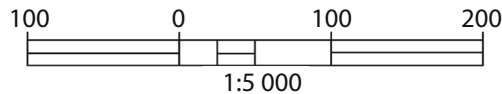
MIESZKALNE, ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

granica historycznego układu ruralistycznego

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa wsi:

1562 r. Wssaschowo; 1578 r. Wschonchow; 1619 r. Gross Wschonkofa; 1787 r. Gross Tschunkawe, Gross Wzungowa; 1937 r. Preussental

Historia wsi:

Pierwsza wzmianka pochodzi z dokumentu z dokładną datą - 24.06.1568, w którym mowa o sporze między właścicielem z Gądkowic a Hansem Wssachoffskim z Wziąchowa Wielkiego o granicę majątków. W 1787 r. we wsi funkcjonuje siedziba pańska z folwarkiem, szkoła ewangelicka, 2 budynki gminne, wiatrak i 31 domów. Wieś zamieszkaną przez 223 osoby nabył von Woyers, jednak sprzedał w 1787 r. von Lipinksiemu. W 1845 r. wymienia się już pałac z folwarkiem, szkołę, wiatrak i cegielnię. Ponadto 16 warsztatów rzemieślniczych, 8 tkalni i kuźnię. Właścicielem był von Koszuetski. W 1902 r. miejscowość stanowiła część majoratu, na jej powierzchnię składało się 282 ha pól uprawnych i 109 ha lasów. Majątek należał do Klary von Wechmar.

Układ przestrzenny:

Wieś przyfolwarczna z cechami wielodrożnicy, z widocznym podziałem na dwie części. We wschodniej znajduje się założenie dworskie w folwarkiem. Stan można określić jako dobry, rozparcelowany folwark częściowo popada w ruinę. Pozostała zabudowa wsi, częściowo zagrodowa i nieregularna, w przewadze złożona z niewielkich obejść gospodarskich. Zachodni człon wsi miał charakter ulicówki o regularnej zabudowie, jedynie domy po południowej stronie drogi utrzymują ten charakter. Obszar w znacznym stopniu brukowany do dziś. Na południowy zachód od granic miejscowości, znajduje się dawny cmentarz.

Stanowiska AZP:

brak zlokalizowanych stanowisk w granicach układu wsi.

Postulaty konserwatorskie:

Ścisła ochrona założenia dworsko-parkowego, ochrona pozostałości zabudowy folwarcznej; zachowanie i rewaloryzacja układu przestrzennego przez utrzymanie charakteru wsi i poprzez wprowadzenie zabudowy szczytowo lub kalenicowo względem osi drogi w 1. linii zabudowy lub poprzez zamykanie czworobocznych zagród; wymóg stosowania tradycyjnych form, materiałów, dyspozycji elementów zewnętrznych na elewacjach itp., ochrona historycznej zieleni, ochrona nawierzchni

Istniejące zagrożenia:

Degradacja obszaru parkowego oraz dworu; wprowadzanie współczesnej zabudowy nieuwzględniającej związków przestrzennych, tworzenie nowych linii zabudowy na obszarach pierwotnie przeznaczonych na łąki i pola, rozbiórka i przekształcanie obiektów historycznych, wykorzystywanie niezgodnych z tradycją form i materiałów przy remontach i przebudowach obiektów

Bibliografia:

Wytyczne konserwatorskie dla planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Milicz, OBiDZ Wrocław 1993

Zimmermann F.A., Beiträge zur Beschreibung von Schlesien. Brieg 1785, 7. Bd. S. 419

Knie J. G., Alphabetisch-statistisch- topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien, Breslau 1845, S. 699

Meßtischblatt, oprac. 1886, popr. i wyd. 1888, skala 1: 25 000

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

mgr inż. 2023
chośa Kowalczyk